בס"ד

עץ חיים היא למחזיקים בה

מעלת המחזיקים בתורה · יששכר וזבולון

שיעורו של הגאון רבי בן ציון מוצפי

יום ראשון, י"ד בחשוון תשפ"ז · 25.10.2026

הסודות להצלחה שלך

yoursuccesstoolbox.com

תומלל אוטומטית מתוך השיעור ועלול להכיל טעויות

תוכן העניינים

ארבע מדרגות בלימוד התורה 3

ארבע מדרגות לפי ה'חסד לאברהם' 3

מעשה בבן איש חי ורבי אליהו מני 4

יששכר וזבולון – עץ חיים היא למחזיקים בה 5

למה הקדים יעקב את זבולון ליששכר? 5

"למחזיקים בה" – ולא "לעמלים בה" 6

מאתיים ראשי סנהדרין 6

"ובו תדבק" – הדבקות בתלמידי חכמים 7

כאילו הקריב ביכורים 8

משל הכבשה הגזוזה 8

אחאב – "שקול היה" 9

העורב והיונה 9

ארבעה שותפים בתורה 10

חובת ההחזקה 10

"תשתפכנה אבני קודש" 10

הלל ושבנא 11

הרמב"ם ומרן ה'כסף משנה' 12

"תא ונפלוג" – חצי חצי 12

שותף של הקדוש ברוך הוא 13

מעשה בעני שעשה שותפות 13

שכרו של המחזיק – חלק שלם 14

שאלת החיד"א: מה יישאר לחכם? 14

שלוש מאות ועשרה עולמות 14

כמדליק נר מנר 15

"רפאים בל יקומו" 16

אפרים ומנשה 16

לבושי הנשמה 17

המחזיק – נרתיק לתלמיד החכם 17

לבושים לגן עדן העליון 17

בס"ד

עץ חיים היא למחזיקים בה

שימו לב: חוברת זו תומלל אוטומטית מתוך השיעור ועלול להכיל טעויות. הדברים נערכו ללשון כתובה בנאמנות לדברי הרב; הפסוקים הובאו מתוך ספריא. השיעור נמסר בבית הכנסת מוסאיוף, יום ראשון י"ד בחשון תשפ"ז.

ארבע מדרגות בלימוד התורה

ארבע מדרגות לפי ה'חסד לאברהם'

רבנו אברהם אזולאי, זכותו תגן עלינו, כתב בספרו **'חסד לאברהם'** שיש ארבע מדרגות בלימוד תורה. הוא מבאר זאת על דברי דוד המלך בתהילים, בפרק 'ברכי נפשי':

> **זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם־רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם־גְּדֹלוֹת שָׁם אֳנִיּוֹת יִהַלֵּכוּן לִוְיָתָן זֶה־יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק־בּוֹ**
>
> תהילים קד, כה–כו

דוד המלך מדבר ברוח הקודש על התורה הקדושה, שנמשלה לים. וכך נאמר: **"אַרְכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּהּ וּרְחָבָה מִנִּי־יָם"** (איוב יא, ט).

המדרגה הראשונה – "שָׁם־רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר". אלו ההמונים שבאים לפני החכם ושומעים את הדרשה ואת דברי התורה, ההלכות והמנהגים, בכל העניינים.

המדרגה השנייה – "חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם־גְּדֹלוֹת". החיות הן חיות הקודש, הדומות לחיות שבמרכבה של הקדוש ברוך הוא. זה הרב שנושא ונותן עם תלמידיו: לא רק מדבר, אלא גם שואל אותם שאלות, והם שואלים והוא עונה. זה נקרא "חיות קטנות עם גדולות".

המדרגה השלישית – "שָׁם אֲנִיוֹת יְהַלֵּכוּן". אלו הלומדים תורה בדרך הפשט, בלי לחפור. האונייה נוסעת בים ולא אכפת לה מה יש מתחתיה – הדרך פתוחה והיא נוסעת. כך הלומד פשט ובקיאות: לומד בלי עומק, אבל לומד.

המדרגה הרביעית – "לִוְיָתָן זֶה־יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק־בּוֹ". אלו הלומדים את התורה ומשתעשעים בסודותיה יחד עם הצדיקים, גם כאן וגם בגן עדן.

וכל המדרגות האלה – לימוד התורה בארץ ישראל הוא החשוב מכולם, כמו שנאמר:

> **מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־ה' מִירוּשָׁלָם**
>
> ישעיהו ב, ג

מעשה בבן איש חי ורבי אליהו מני

רבנו יוסף חיים, ה'**בן איש חי**', עליו השלום, עלה לארץ ישראל בשנת תרכ"ט – לפני כמאה וששים שנה – כדי ללמוד תורה, וגם כדי להשתטח על קבר בניהו בן יהוידע. שם נתגלו לו רזין דאורייתא, שעשה שם סודות וכוונות, ואז קרא את כל ספריו על שם הפסוק:

> **וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע בֶּן־אִישׁ־חַי רַב־פְּעָלִים מִקַּבְצְאֵל**
>
> שמואל ב כג, כ

בארץ ישראל למד יחד עם הרב **רבי אליהו מני**, שהיה קדוש ונורא, גדול ממנו בכחמש עשרה שנה, וחברו של אביו רבי אליהו חיים. רבי אליהו מני קבור בבית העלמין שבחברון יחד עם אשתו הרבנית, שהייתה צדקת גדולה ובקיאה בכל ה'אורח חיים' וה'יורה דעה'. פעמים רבות, כשבאו לבית לשאול את הרב שאלה, הייתה פותחת לפניהם את השולחן ערוך ומראה להם מי כתב מה, ואם יש מחלוקת – מראה להם גם אותה. הכול ידעה בעל פה, אך כיוון שהייתה אישה חששה שלא יסמכו עליה, ולכן הראתה להם את הדברים כתובים.

עמם היה גם **רבי ניסים עיני**, חכם גדול ומקובל גדול, מחכמי הכוונה של ישיבת בית אל. והצדיק שבדורו, **הרב שלמה מוסאיוף**, מייסד בית הכנסת הזה, רצה להוציא סידור ראשון בעולם שיש בו שילוב השמות הוי"ה ואדנו"ת, שבכל ברכה צריך לכוון אותם, כפי שכתב רבנו האר"י – לקיים זאת שחור על גבי לבן. הלך וביקש מרבי אליהו מני שיסדר זאת כדת וכהלכה, וכך נכתב הסידור '**חוקת עולם**' – של חול ושבת, ואחר כך גם של ימים נוראים ושל חגים. זה הסידור הראשון שיצא בעולם עם כוונות רבנו האר"י ושילוב השמות.

פעם ישבו ללמוד יחד את דברי רבנו האר"י ואת דברי הרש"ש, עליו השלום, שעליהם יש את הפירוש '**דברי שלום**' – פירושו של נכד הרש"ש, רבי רפאל אברהם שרעבי. תוך כדי הלימוד, רבי אליהו מני, שהיה חריף מאוד, הקשה על דבריו ואמר עליהם איזה מילים. ופתאום, באמצע, נתעלם וכמעט שעתיים לא יכול היה לדבר ולא הוציא מילה מפיו. הבן איש חי קם מיד והלך לחדר השני וישב בפינה אחרת, ולידו נשאר הרב שסידר את 'חוקת עולם'.

אחרי שעתיים חזר אליו הדיבור, ואמר להם: "קיבלתי בהסכמה שלא לדבר בעניין ה'דברי שלום'". מה קרה? הרש"ש נגלה אליו בהקיץ והוכיח אותו: "וכי אתה יודע כמה נכדי טרח ויגע והזיע עד שכתב כל מילה ומילה, ואתה בא ככה בקש ודוחה אותו?" מהקפדתו של הרש"ש נבהל מאוד וניטל ממנו הדיבור. ומאותו יום כתב בספריו – גם ב'זוכר שלום' וגם ב'מעיל אליהו' ועוד – "קיבלתי בהסכמה שלא לדבר בעניין ה'דברי שלום'". כלומר, אף שהייתה לו קושיה, חשש לה. זה **"לִוְיָתָן זֶה־יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק־בּוֹ"** – המשתעשעים בסודות התורה.

יששכר וזבולון – עץ חיים היא למחזיקים בה

למה הקדים יעקב את זבולון ליששכר?

> **זְבוּלֻן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן וְהוּא לְחוֹף אֳנִיֹּת וְיַרְכָתוֹ עַל־צִידֹן**
>
> בראשית מט, יג – פרשת ויחי

סדר לידתם של השבטים היה: ראובן, שמעון, לוי, יהודה, **יששכר, זבולון**, דן ונפתלי, גד ואשר. מי היה גדול יותר? יששכר, והוא היה תמיד החכם. מדוע אם כן יעקב אבינו לוקח את זבולון ומקדים אותו ליששכר?

אומר המדרש: לפי שזבולון היה מאכיל את יששכר. יששכר לא דאג לאוכל – ישב ולמד תורה כל היום. היו לו עסקים, אבל לא התעסק בהם. זבולון התעסק גם בשלו וגם בשל יששכר, ואת כל ההוצאות והתקציבים היה מספק לכל צורכו של יששכר: מאכיל אותו, מלביש אותו – אותו, את בניו ואת כל משפחתו.

"למחזיקים בה" – ולא "לעמלים בה"

> **עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר**
>
> משלי ג, יח

למה לא נאמר "עץ חיים היא לעמלים בה" – למי שלומד את התורה ועמל בה? אלא נאמר **"למחזיקים"**: מי שפועל ונותן לחכם ללמוד תורה, ומחבב את התורה. כך אומר המדרש: אלמלא זה, לא היה לו חלק בעולם הבא. למה? כי לגן עדן העליון מכניסים רק מי שלמד תורה. אבל בזכות שעמל וטרח בשביל החכם והחזיק בו – זכה על ידי זה. "וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר" – מי שמחזיק את החכם זוכה להיות מאושר בעולם הבא.

מאתיים ראשי סנהדרין

זבולון טרח ונתן לתוך פיו של יששכר. ותראה מה הייתה התוצאה: מאתיים ראשי סנהדרין, כולם היו מבני יששכר, כמו שנאמר:

> **וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לַעִתִּים לָדַעַת מַה־יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁיהֶם מָאתַיִם וְכָל־אֲחֵיהֶם עַל־פִּיהֶם**
>
> דברי הימים א יב, לג

על מה מדבר הפסוק? הגמרא אומרת שהיו יודעים לחשב עיבור חודשים ושנים: באיזו שנה יש שני אדרים, מתי טבת ושבט מלאים ומתי חסרים – דבר שמשתנה משנה לשנה. הכול חישבו בעל פה, במוח, בלי מכשירים ובלי לכתוב. מתי יהיה המולד בעוד עשרים שנה בחודש טבת – יגיד לך מתי. "לָדַעַת מַה־יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל" – מתי ראש חודש, לכל היהודים. תראה אילו חכמים יצאו בזכותו של זבולון.

"ובו תדבק" – הדבקות בתלמידי חכמים

> **אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַּעֲבֹד וּבוֹ תִדְבָּק וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ**
>
> דברים י, כ

וכי אפשר להידבק בקדוש ברוך הוא? הלוא אש אוכלה הוא! אלא – הידבק בתלמידי החכמים, ותן להם חלק מהכסף שלך. בזה יהיו נהנים מהאור, מהשמש שתזרח לצדיקים לעתיד לבוא, כך כותב המדרש – בימי בן דוד, ובעולם הבא:

> **וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ**
>
> מלאכי ג, כ

תאר לך מה זו השמש שתזרח אז. הלוא אנחנו אומרים אחרי ברכת הלבנה:

> **וְהָיָה אוֹר־הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים בְּיוֹם חֲבֹשׁ ה' אֶת־שֶׁבֶר עַמּוֹ וּמַחַץ מַכָּתוֹ יִרְפָּא**
>
> ישעיהו ל, כו

השמש תהיה פי ארבעים ותשעה ממה שהיא היום. ואיך נוכל לסבול אותה? יהיה לנו גוף רוחני ועיניים רוחניות, ונוכל לראות. ונזכה לראות את האור הזה על ידי שנידבק בתלמידי חכמים.

כאילו הקריב ביכורים

בתנא דבי אליהו רבה, בפרק ב', כתוב: המפרנס תלמיד חכם – מי שתומך בתלמידי חכמים ועוזר להם, כי הוא עצמו לא זכה להיות תלמיד חכם ולשמוע דברי תורה כל יום וכל לילה, אבל הוא רוצה להיות שותף – זוכה כאילו הקריב ביכורים. וכך כתוב:

> **וְאִישׁ בָּא מִבַּעַל שָׁלִשָׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים לֶחֶם בִּכּוּרִים עֶשְׂרִים־לֶחֶם שְׂעֹרִים וְכַרְמֶל בְּצִקְלֹנוֹ וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם וְיֹאכֵלוּ**
>
> מלכים ב ד, מב

שואלת הגמרא: וכי אלישע הנביא אכל ביכורים? הרי ביכורים מביאים לבית המקדש! אלא, כל מי שמהנה תלמידי חכמים מנכסיו – מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב ביכורים. ואז הברכה שורה במעשה ידיו, והוא "נגזז" מכספו לעמלי תורה.

משל הכבשה הגזוזה

מה פירוש "נגזזים"? אומרת הגמרא: שתי כבשות הגיעו לנהר, אחת גזוזה ואחת לא גזוזה. זה היה בחודש אייר, כשהחורף כבר עבר והגיע זמן הגז. זו שהייתה גזוזה – עברה, כי לא היה עליה צמר. וזו שהיה עליה צמר – הצמר ספג את המים, וטבעה. כך גם אדם שנותן צדקה ונותן לתלמידי חכמים – זוכה לעבור בשקט; גם אם יש איזו צרה, היא עוברת. וזוכה לעושר בעולם הזה ובעולם הבא.

ה**אור החיים** הקדוש, עליו השלום, כותב: אדם שתומך בתלמידי חכמים הוא שליח של תלמיד חכם, ובכל מקום שהוא הולך שומרים עליו המלאכים ואומרים: "היזהרו, האיש הזה שליח של תלמיד חכם". למה? כי הוא הולך לעבוד, ויודע שמהכסף הזה ייתן גם לבני תורה ולישיבות – ולכן הוא מתברך בכל מעשה ידיו.

אחאב – "שקול היה"

רבי **חיים פלאג'י**, זכותו תגן עלינו, אומר: ראה מה היה עם אחאב. הגמרא בסנהדרין אומרת שאין לו חלק לעולם הבא, ובכל זאת אומרת: "אחאב שקול היה" – מחצה עוונות ומחצה זכויות. איך ייתכן? הרי היה עובד עבודה זרה! אלא אחאב היה איש חכם ובקי בתורה. הוא היה תורם כסף לתלמידי חכמים; ידע שהוא עובד עבודה זרה ופחד שיקרה לו אסון, ולכן נתן צדקה כדי להגן על עצמו. ממילא היה שקול: היו לו עבירות של עבודה זרה, והיו לו גם הרבה מצוות – הרבה תלמידי חכמים שהחזיק. וכך כותב רבי חיים פלאג'י: זה כיפר לו חצי מהעבירות.

ועוד, שהיה נותן גם ביום וגם בלילה, כמו קרבן התמיד: תמיד של בין הערביים מכפר על העבירות שנעשו ביום, ותמיד של שחר מכפר על העבירות שנעשו בלילה. כך היה אחאב עושה – תורם כל פעם. יותר מזה: איזבל אשתו המרשעת הייתה שוקלת אותו, ואת משקלו בזהב נותנת לצדקה. כיוון שהיה מהנה תלמידי חכמים, היה לו חלק גדול.

העורב והיונה

ה**גאון מווילנא** כותב בשם רבי שמעון בר יוחאי: יש עורב ויש יונה. העורב – זה הערב רב. והיונה – זה התלמיד חכם הצדיק שיושב ולומד תורה. וכך אומרת הגמרא: כנסת ישראל נמשלה ליונה. מה יונה כנפיה מגינות עליה – אם באים לתפוס אותה, היא מתחילה להכות בכנפיה – כך ישראל, המצוות מגינות עליהם.

לכן היה מעשה בגמרא באלישע בעל כנפיים. היו לו תפילין, ובא המפקח ורדף אחריו. מה עשה? לקח את התפילין ושם אותן בידו. אמר לו המפקח: "פתח את היד!" פתח – ונמצאו בידו כנפי יונה.

ועוד מעשה מובא בגמרא באחד שהיה הולך בשיירה ואכל בדרך. השיירה התחילה לנסוע והוא עדיין היה באמצע הסעודה, וצריך לברך במקום שאכל. רצה לחזור – לא רצו לתת לו. אמר להם: "שכחתי יונה של זהב". חזור, הלך את כל הדרך, ובירך ברכת

המזון במקומו – ומן השמיים מצא יונה של זהב והביא אותה עמו. ראה מה זכה בעולם הזה, כל שכן בעולם הבא.

ארבעה שותפים בתורה

הגאון מווילנא מבאר: "עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ" – המחזיק הוא הנותן אוכל לבני תורה, לאלה שלומדים תורה. "וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר" – זה התומך ממש בכסף ובכל מיני עניינים בתלמידי החכמים. ויש מדרגה נוספת – אלה שיושבים ושומעים דברי תורה. הראשון מאכיל את התלמיד חכם, השני תומך בו, השלישי יושב ושומע ממנו דברי תורה.

ומביא מן **הזוהר** בספר ויקרא, שאדם המסייע בידי תלמידי חכמים זוכה שיֵצאו מזרעו נביאי אמת. ראה מה זוכה האדם.

חובת ההחזקה

"תשתפכנה אבני קודש"

> **אֵיכָה יוֹעַם זָהָב יִשְׁנָא הַכֶּתֶם הַטּוֹב תִּשְׁתַּפֵּכְנָה אַבְנֵי־קֹדֶשׁ בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת**
>
> איכה ד, א

על מה מדבר הפסוק? על מה שעושים אלה בישיבות: מפתים את הבחורים לעזוב את הישיבה וללכת לעבוד ולהתפרנס. עליהם נאמר "תִּשְׁתַּפֵּכְנָה אַבְנֵי־קֹדֶשׁ" – בהתחלה היו בתוך הישיבה אבני קודש, ועכשיו הם "בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת", הולכים לכל מיני מקומות כדי להתפרנס.

ולכן תדע – כך הביא ב**תנא דבי אליהו** – אדם שלמד תורה ולימד תורה, ושמר ועשה וקיים את התורה, והיה לו כסף והיה בידו להחזיק בידי תלמיד חכם שלא יעזוב את הישיבה וילך לעבוד, ולא עשה זאת – עליו נאמר:

> **אָרוּר אֲשֶׁר לֹא־יָקִים אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן**
>
> דברים כז, כו

"לֹא־יָקִים" – הכוונה שאינו מחזק את מי שיושב ולומד תורה. ראה כמה זה חמור. ולכן, אם היה בידו להחזיק – אפילו אם למד תורה, ולא רק למד אלא גם לימד אחרים – אך לא תמך בפועל, עליו נאמר הפסוק הזה.

ועוד אומר: גם המחזיק ישתדל ללמוד בעצמו תורה. למה? כי שם למעלה הכניסו אותו, נכון, אבל הוא לא יבין על מה מדברים. לכן צריך ללמוד תורה כאן, כדי ששם ילמדו אותו תורה – זה כנגד זה.

הלל ושבנא

הגמרא במסכת סוטה (דף כא) מביאה על הפסוק בשיר השירים:

> **מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת־הָאַהֲבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה בוֹז יָבוּזוּ לוֹ**
>
> שיר השירים ח, ז

אומרת הגמרא: לא כהלל ושבנא. להלל היה אח עשיר גדול, שבנא, והלל היה עני. שניהם באו מבבל. שבנא עשה מסחר והתעשר מאוד. אחרי שהלל נעשה גדול ונעשה נשיא, בא אליו שבנא ואמר לו: "תא ונפלוג" – בוא נחלק חצי־חצי: חצי מהתורה שלך תיתן לי, וחצי מהכסף שלי אני נותן לך. יצאה בת קול ואמרה: "אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה בוֹז יָבוּזוּ לוֹ". עכשיו באת, אחרי שהוא נעשה גדול? איפה היית כשהיה צעיר וישב ללמוד תורה בשלג, והיו עליו שלוש אמות של שלג, וכמעט מת – עד שהצילו אותו שמעיה ואבטליון ביום השבת וחיממו אותו באש?

אלא כמו **שמעון אחי עזריה** ורבי יוחנן ובית הנשיא – משפחת הנשיאים, צאצאי רבנו הקדוש, שהמשיכו להיות נשיאים בארץ ישראל. הם החזיקו את שמעון מההתחלה, כשלמד תורה. זאת אומרת: זו לא חכמה לבוא אחרי שהוא נעשה גדול ולהציע לו עסק;

צריך להתחיל מההתחלה. וזה כמו ישששכר וזבולון: זבולון אמר לישששכר – "אתה שב ותלמד, ואת כל האדמות שלך אני אטפל, אני אדאג לכול, ואתה אל תדאג לכלום". זאת אומרת: אני אתן לך את כל שלך, ועוד חצי משלי. תראה מה היה זבולון – וזבולון התעשר יותר מכולם.

הרמב"ם ומרן ה'כסף משנה'

ידוע מה שכתב ה**רמב"ם** – גם בפירוש המשניות וגם בהלכות תלמוד תורה – שחלילה לחכם ליהנות מלימוד תורה, אלא צריך לעבוד: החכם יעבוד ויתפרנס ויפרנס את בני ביתו. וכתב זאת בתוקף רב.

אבל בא **מרן הבית יוסף**, ב'כסף משנה', וחלק עליו. אמר שאנחנו רואים את המציאות: אם תוציא את התלמיד חכם לעסוק בסחורה ובעבודה, לא יוכל ללמוד ולא יהיה לו יישוב דעת ללמוד תורה, כי בימינו "נתמעטו הלבבות", והדעת אינה עובדת כפי שהייתה בזמנם. ולכן, אדרבה ואדרבה – נאמר לחכם לשבת וללמוד, ואתה תיתן לו. ואין הלכה כרמב"ם: אולי זה התאים בזמנו, אבל בזמננו אי אפשר כך, שאם לא כן – חס ושלום, תשתכח התורה מישראל.

עובדה: כל גדולי ישראל שאנחנו רואים את דבריהם – אילו היו עובדים, לא היו כותבים את כל חידושיהם ואת כל התורה הזאת. מי היה מפרש לנו אותה?

"תא ונפלוג" – חצי חצי

עוד כתב מרן בשאלות ותשובות **'אבקת רוכל'** (סימן ב'): יש ויכוח בין הפוסקים אם ישששכר וזבולון צריכים לחלוק חצי־חצי, או שמספיקה תמיכה בלבד – כמה שאדם צריך כדי קיומו. מרן כתב: לא, צריך חצי. והביא ראיה: מה אמר שבנא להלל? "תא ונפלוג" – בוא נחלק. מה זה "נפלוג"? חצי, פלגא: חצי אני וחצי אתה. כך כתב גם הרמ"א – "ויחלוק עמו בשכר", וכך כתב גם האור החיים הקדוש. לא נאמר "מפרנסו" – כלומר נותן לו תקציב קבוע, סכום מסוים – אלא "היה חולק עמו": כל מה שהיה מרוויח, חצי שלי וחצי שלו.

שותף של הקדוש ברוך הוא

מעשה בעני שעשה שותפות

את המעשה הזה כתב **רבי אליהו הכהן האיתמרי**, שחי לפני כשלוש מאות וחמישים שנה באיזמיר. היה אדם מסכן, עם ילדים קטנים ומשפחה, ולא הייתה לו פרנסה. עבד בכל מיני עבודות דחק ולא הביא כסף הביתה. יום אחד הקימה אשתו צעקות בבית ובכתה לפניו: "עד מתי נסבול את העוני הזה?" יצא מחוץ לעיר, עמד על גבעה, ורצה – חס ושלום – לשלוח יד בנפשו. אמר לקדוש ברוך הוא שטוב מותו מחייו, ושאל עד מתי יסבול את הצער הזה.

והנה נצנץ בדעתו רעיון. אמר: "ריבונו של עולם, אני יודע שאתה שומע אותי. בוא נעשה עסקה: אני ואתה נהיה שותפים. כל מה שארוויח מעכשיו – חצי ממנו לעניים. וכשנהיה שותפים, שותף יכול לבקש משותפו עזרה כשהוא צריך".

סיים לדבר, המשיך ללכת – ומצא מרגלית על הארץ. לקח אותה לצורף שבעיר, שהיה גם סוחר מרגליות. אמר לו הצורף: "מרגלית יפה כזאת לא ראיתי בימי חיי, ואינני יודע כמה היא שווה. כעת אני יכול לתת לך מאתיים זהובים על החשבון; בעוד חודש יבוא הסוחר הגדול, ונראה כמה היא שווה". הסכים.

לקח היהודי את מאתיים הזהובים, וקודם כול קנה ארגז והביא אותו הביתה. אמרה לו אשתו: "מה הבאת?" אמר לה: "עשיתי שותפות עם הקדוש ברוך הוא". הלך לשוק והביא אוכל – ירקות, בשר, עופות ודגים – הכול לשבת. ומכל הכסף שקיבל שם מאה בארגז, נעל אותו ואמר: "בחרם מי שיפתח את זה – זה הכול של העניים". הוא לא ישב סתם עם הכסף, אלא השקיע אותו בכל מיני סחורות, ועשה כסף על כסף.

ומה היה הסוף? אנשים התחילו לבוא אליו: מי שהיה לו חולה, או ילד שאינו מצליח בלימודיו – היה מתפלל עליו, והילד פתאום פותח את הראש ולומד תורה. הלך רבי אליהו האיתמרי לבדוק, ושאל אותו: "מאין לך הכוח הזה?" סיפר לו את הסיפור, ואמר: "ועד היום אני עושה כך. באים אליי אנשים שיש להם בעיות; אני יוצא לשדה,

עומד וצועק לשותף שלי: 'פלוני חולה – רפא אותו; לפלוני חסר כסף – העשר אותו'. ריבונו של עולם, אני שותף שלך, ואני הולך איתך בצדק ובמשפט – לא לקחתי אפילו אגורה מיותרת". והקדוש ברוך הוא עונה לו. ראה אילו צדיקים היו.

שכרו של המחזיק – חלק שלם

שאלת החיד"א: מה יישאר לחכם?

גם ה**יביע אומר** (חלק ז', יורה דעה סימן רל"ח) כתב שהמחזיק חולק עם החכם בשווה, וגם בעולם הבא יזכה בהתאם.

וה**חיד"א**, בפירושו **'ראש דוד'** על התורה (פרשת קדושים), שואל שאלה חשובה מאוד: אם השותף שתומך בתלמיד חכם לוקח חצי מהתורה של החכם, ואחר כך תבוא האישה ותיקח גם היא חצי – מה יישאר? רבע? ואחר כך יבוא עוד אחד שתמך – זה שפתח את בית הכנסת, זה שתרם מזגנים, זה שדאג לחשמל ולתאורה, זה שדאג לספסלים – לכולם מגיע. מה יישאר ביד החכם? כלום!

שלוש מאות ועשרה עולמות

והתשובה – כתוב בסוף מסכת עוקצין:

> **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַנְחִיל לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה עוֹלָמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח), לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא.**
>
> משנה, עוקצין ג, יב

למה נאמר "לכל צדיק וצדיק"? אלא – צדיק אחד שלמד תורה, וצדיק שני שעזר לו ללמוד תורה. גם זה מקבל ש"י עולמות וגם זה מקבל ש"י עולמות. ואם תבוא האישה ותאמר: "ומה איתי? הייתי במטבח כל היום ועם הילדים, ואין לי זמן אפילו ללכת לקנות שמלה לכבוד החג או לחתונת הבת – מה יהיה חלקי?" – הקדוש ברוך הוא נותן גם לה חלק שלם, לא חצי. מה שאומרים לך "חצי" – פירושו מאה, מאה ומאה. וזה

פירוש הפסוק: "לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ" – לכל צדיק וצדיק, "וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא" – האישה, הנקראת אוצר, "אמלא".

וכך כתב גם ה**אור החיים** על ישששכר וזבולון: כל אחד מהם מקבל את חלקו מלא, ולא חצי. למה? לקדוש ברוך הוא יש, והוא נותן לכולם מלא. וכך כתב גם **רבי פנחס, בעל ההפלאה**, בפירושו על התורה: כל אחד מקבל את שכרו מושלם. והאור החיים מוסיף: "שקל הקודש – כפול היה". חמישה שקלים של התורה לפדיון הבן הם עשרה שקלים של המשנה; "מנה של תורה כפול היה" – כל מאה של התורה הם מאתיים שלנו. אם כן, גם כאן מקבלים את החלק שלם – וכפול.

כמדליק נר מנר

היביע אומר כתב רעיון נפלא מאוד: זה כמו המדליק נר מנר. לחכם יש נר – התורה שהוא לומד, שנאמר:

> **כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר**
>
> משלי ו, כג

וזה שעזר לו – הדליק נר מנר. יש מאה לזה ומאה לזה. וכך כתב רבי אליהו פלומבו, מחכמי ספרד, על הפסוק:

> **מִפְּרִי פִי־אִישׁ יִשְׂבַּע־טוֹב וּגְמוּל יְדֵי־אָדָם יָשִׁיב לוֹ**
>
> משלי יב, יד

"מִפְּרִי פִי־אִישׁ" – התורה שלומד האיש התלמיד חכם; כולם שווים בה, וכל אחד מקבל חלק מלא. וכך כתב, כאמור, גם האור החיים.

"רפאים בל יקומו"

> **מֵתִים בַּל־יִחְיוּ רְפָאִים בַּל־יָקֻמוּ לָכֵן פָּקַדְתָּ וַתַּשְׁמִידֵם וַתְּאַבֵּד כָּל־זֵכֶר לָמוֹ**
>
> ישעיהו כו, יד

ב**תיקוני הזוהר** כתוב על הפסוק "רְפָאִים בַּל־יָקֻמוּ": מי הם הרפאים? אדם שאומרים לו "בוא ללמוד תורה", והוא אומר: "עזוב אותי, זה לא בשבילי, זו תורה בשביל דתיים". הוא לא יקום בתחיית המתים.

כמו שפעם, כשהייתי ילד, פגש אותי אחד ואמר לי: "אתה לא מתעייף כל היום בישיבה? אתם לומדים תהילים?" הוא חשב שבישיבה קוראים תהילים, ולא ידע שיש גמרא. אמרתי לו: וכי בעיניך התהילים זה דבר פשוט? אתה יודע כמה דרשות יש על התהילים? על פסוק אחד – "פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ" – לבדו יש מאה ועשרים פירושים.

אז מי הוא "בן העולם הבא"? התלמיד חכם נקרא בן עולם הבא. והמחזיק בידי הלומדים – יש לו חלק.

אפרים ומנשה

ומאין הראיה? בניו של יוסף: אפרים היה לומד תורה כל היום, ומנשה היה מנהל את ענייניו של יוסף הצדיק, עוזר לאביו, ולמד תורה בשעות הפנאי. ומה אמר להם יעקב אבינו?

> **וְעַתָּה שְׁנֵי־בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־בֹּאִי אֵלֶיךָ מִצְרַיְמָה לִי־הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כִּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ־לִי**
>
> בראשית מח, ה

כלומר: מה שחלקו של אפרים – הוא גם חלקו של מנשה. אף שמנשה היה עוסק כמה שעות בענייני המלוכה, כיוון שעזר לאפרים ללמוד תורה – "אתה שב ותלמד, ואני אתעסק" – והוריד מעליו את העול, זכה גם הוא לחלק גדול.

לבושי הנשמה

המחזיק – נרתיק לתלמיד החכם

ואני חוזר אל ה**חסד לאברהם**, שכותב רעיון נפלא: מי שמחזיק תלמיד חכם – יש לו חלק בו. הוא נעשה ה"נרתיק" של התלמיד החכם, הארנק שלו, העטיפה שלו. כשהחכם נכנס לגן עדן, גם זה שעזר לו וסייע בעדו ללמוד נכנס עמו. זה עניין גדול מאוד. ועוד אומר: הוא ניצל מגיהנום בזכותו.

לבושים לגן עדן העליון

ובזוהר, פרשת ויקהל, כתוב: אדם שלמד תורה – אחרי פטירתו יש לנשמתו לבושי יקר, לבושים מכובדים מאוד, שנעשו על ידי המצוות והצדקה שעשה. ואיפה הוא יושב בהם? בגן עדן הארץ, כאן למטה, בשנים עשר החודשים הראשונים. אחרי שנים עשר חודש הוא צריך לעלות לישיבה של מעלה, לגן עדן העליון – ושם לא נכנסים עם אותם לבושים.

מה יהיה? שם, בעולם העליון, נותנים לו לבושים אחרים, יקרים פי כמה, שנעשו מן המחשבה ומכוונת הלב בתפילה, ומן המעשים הטובים שעשה לשם שמיים – לא לכבודו, ולא כדי שישימו לו שלט ויכתבו שהוא תרם – וכן מן התורה שלמד ושכיוון בה לשם שמיים. כפי מה שעשה, כך יש לו בגד נפלא ומאיר, שיקבל שם בגן עדן העליון.

ומאין לנו זאת? את זה גילה אליהו הנביא, זכור לטוב, לרבי שמעון בר יוחאי: דווקא מי שנכנס לבית המדרש בעולם הזה – נכנס שם למעלה. ומי שלא הלך לבית המדרש בעולם הזה – לא ייכנס שם, וישאר למטה. ה' ירחם. ולכן מי שתומך – ינצל מגיהנום ויזכה לגן עדן; על ידי שתמך ועזר, זוכה גם הוא ללבושים יקרים, ונכנס בהם לגן עדן העליון.

ה' יזכנו ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתו באהבה. חזקו ואמצו, ובשורות טובות.

✦ ✦ ✦

הסודות להצלחה שלך

לתת, לאהוב, לצמוח

www.yoursuccesstoolbox.com